Minister Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Marta Cienkowska

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 20432 posłów Wioletty Marii Kulpy, Lidii Czechak, Marka Subocza, Jarosława Krajewskiego, Patryka Wichra, Roberta Warwasa oraz Bogumiły Olbryś z 20 października 2026 roku w sprawie systemowego wsparcia polskich rękodzielników i rzemieślników ludowych oraz promocji rodzimego dziedzictwa kulturowego, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

W zakresie kultury ludowej i tradycyjnej Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizuje działania, których celem jest dbałość o autentyczne wartości kultury ludowej oraz istotne elementy niematerialnego dziedzictwa kulturowego, wymagających szczególnej ochrony i kontynuacji. MKiDN pełni rolę głównego mecenasa polskiej kultury ludowej, a więc określa i realizuje strategiczne programy mające na celu ochronę (w tym badanie i dokumentowanie ludowych dóbr kultury), zachowanie wartości tradycyjnej kultury, a także ich przekaz i popularyzację wśród społeczeństwa.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zapewnia równy dostęp do środków publicznych dla wszystkich depozytariuszy tradycji działających w obszarze kultury ludowej, ogłaszając corocznie programy dotacyjne skierowane do różnych podmiotów realizujących projekty z udziałem twórców ludowych, rękodzielników, muzyków, śpiewaków, mistrzów tradycji i lokalnych wspólnot. Obowiązujące w MKiDN mechanizmy finansowania są skierowane do wszystkich dziedzin kultury ludowej.

Podstawowym instrumentem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawowaniu opieki nad kulturą ludową jest coroczne ogłaszany program *Kultura Ludowa i Tradycyjna*, który dotyczy szeroko pojętej kultury ludowej zarówno jej spuścizny, jak i współczesnych zjawisk kulturowych. Program wpisuje się zatem w kilka obszarów działania, w tym: dokumentowanie, badanie i przekaz dziedzictwa kulturowego, edukację regionalną, animację oraz kreowanie twórczości inspirowanej sztuką ludową. W ramach programu wspierane są także zadania dotyczące kultywowania tradycji przez mniejszości narodowe i etniczne, a także przez różne grupy środowiskowe i wiekowe. Program ogłaszany jest raz do roku, najczęściej na przełomie października i listopada.

Ministerstwo KiDN modyfikuje zapisy regulaminowe programu, uwzględniając uwagi zgłaszane przez środowiska działające w sferze kultury ludowej, i tym samym wychodzi naprzeciw oczekiwaniom tego środowiska. Program ma charakter konkursowy, a oceny projektów dokonują niezależni eksperci z różnych dziedzin kultury tradycyjnej, pochodzący z różnych regionów kraju. Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o dofinansowanie są: organizacje pozarządowe, samorządowe instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe oraz podmioty gospodarcze działające w sferze kultury ludowej.

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie www.gov.pl/kultura/bip w zakładce Polityka przetwarzania danych osobowych.

Identyfikator dokumentu: 2637078.11857999.11224834

+48 22 42 10 100
esp@kultura.gov.pl
www.gov.pl/kultura

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15
00-071 Warszawa

Program podlega stałej tendencji rozwojowej, z roku na rok wzrasta nie tylko liczba składanych projektów, lecz również liczba przyznawanych dotacji oraz wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie najciekawszych zadań, co obrazuje poniższa tabela (podane informacje dotyczące wszystkich wniosków dofinansowanych w programie; uzyskanie danych dotyczących zakresu udziału w danym projekcie twórców ludowych - rzemieślników i rękodzielników - wymagałoby odrębnej analizy pod tym kątem kilkuset wniosków, brak jest narzędzia, dokonującego automatycznych agregacji danych).

Edycja	Liczba wniosków poprawnych formalnie	Liczba ogółem dofinansowanych wniosków	Łączna kwota przyznanych dotacji
2024	679	166	8 470 720 zł
2025	677	211	11 339 081 zł
2026	769	230	14 652 252 zł

Wśród zadań wspieranych w ramach programu przez MKiDN znajdują się przedsięwzięcia organizowane cyklicznie od wielu lat: regionalne przeglądy, konkursy, warsztaty, szkolenia z dziedziny szeroko pojętego folkloru, sztuki i rękodzieła ludowego, a także festiwale o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym, w ramach których organizowane są targi i pokazy sztuki ludowej oraz warsztaty i szkolenia rękodzielnicze. MKiDN dofinansowuje także nowe inicjatywy i projekty preferujące nowatorskie formy kultywowania i kontynuacji tradycji. W ramach zadań z zakresu sztuki i rękodzieła ludowego wspierane są konkursy i wystawy dotyczące różnych dziedzin twórczości ludowej. Zapisy regulaminowe programu dają możliwość finansowania, w ramach różnych wydarzeń folklorystycznych, honorariów oraz zakupu materiałów dla twórców ludowych prowadzących warsztaty, pokazy i targi sztuki ludowej, a także nagród finansowych w konkursach i przeglądach sztuki ludowej. Sztandarowym przykładem dofinansowania zadania, w którym uczestniczą twórcy ludowi i rękodzielnicy, są Ogólnopolskie Targi Sztuki Ludowej w Kazimierzu nad Wisłą, których organizacja jest wspierana przede wszystkim ze środków MKiDN.

Na szczególną uwagę zasługuje zadanie specjalne realizowane w ramach programu *Kultura Ludowa i Tradycyjna* adresowane do „mistrzów tradycji", będących depozytariuszami wiedzy lokalnej i regionalnej, którego zakres, jeśli chodzi o podejmowane działania, jest zgodny z założeniami Konwencji UNESCO z 2003 roku o ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Głównym celem tego zadania jest tworzenie warunków i wspieranie międzypokoleniowego przekazu umiejętności, wiedzy i funkcji – ze szczególnym naciskiem na ich unikatowość bądź zagrożenie zanikiem. Istotnym jest przy tym, aby transmisja wiedzy i umiejętności odbywała się pomiędzy osobami wywodzącymi się z tej samej bądź możliwie najbliższej wspólnoty i kultury lokalnej.

Zadanie *mistrz tradycji* umożliwia finansowanie przez Ministerstwo w 100% organizacji szkoleń prowadzonych przez mistrzów tradycji, w ramach których przekazują oni swoją wiedzę i umiejętności osobom zainteresowanym. Przekaz tradycji dotyczy różnych dziedzin niematerialnego dziedzictwa kulturowego: sztuki, rzemiosła i rękodzieła artystycznego, obrzędowości i zwyczajów, gwary i języka regionalnego, muzyki i tańca tradycyjnego. Ministerstwo finansuje honoraria przeznaczone dla mistrzów oraz zakup materiałów wykorzystywanych podczas warsztatów.

Poniżej dane liczbowe i finansowe dotyczące zadania *mistrz tradycji* w latach 2024-2026:

Edycja	Liczba wniosków poprawnych formalnie	Liczba ogółem dofinansowanych wniosków	Łączna kwota przyznanych dotacji
2024	51	37	736 720 zł
2025	61	37	992 940 zł
2026	49	46	1 260 373 zł

Ministerstwo Kultury prowadzi stałą współpracę ze Stowarzyszeniem Twórców Ludowych – ogólnopolską organizacją pozarządową (będącą jednocześnie związkiem twórczym), jedyną tego typu w kraju i Europie, zrzeszającą około 2300 osób z różnych dziedzin twórczości ludowej. STL jest stałym beneficjentem programu *Kultura ludowa i tradycyjna*. Ministerstwo w ramach dofinansowania wspiera jego działalność merytoryczną, w tym przede wszystkim: prowadzenie i aktualizowanie ogólnopolskiej komputerowej bazy dotyczącej twórców i rzemieślników ludowych, portalu internetowego KulturaLudowa.pl, a także organizację konkursów, wystaw, pokazów i warsztatów w ramach zadania pn. *Upowszechnianie, dokumentacja i edukacja w zakresie współczesnych zjawisk kultury ludowej*.

Poniżej wysokość dotacji przyznanych dla STL–u w latach 2024-2026:

1) rok 2024 – 230 000 zł,
2) rok 2025 – 265 000 zł,
3) rok 2026 – 265 000 zł.

Kolejnym programem dotacyjnym jest program pn. *EtnoPolska* ogłaszany od 2018 r. przez Narodowe Centrum Kultury, instytucję podległą Ministerstwu KiDN. W edycjach 2024 i 2025 regulaminy ww. programu uwzględniały tradycyjne rękodzieło i rzemiosło, dopuszczając m.in. przedsięwzięcia popularyzatorskie, inicjatywy edukacyjno-animacyjne na rzecz zachowania, przekazu i kontynuacji tradycji regionalnych takie jak warsztaty i kursy oraz zakup, wykonanie i renowację strojów ludowych i rekwizytów obrzędowych dla zespołów regionalnych, a także regionalnych strojów ludowych dla kół gospodyń wiejskich. W edycji 2026 zakres programu skoncentrowano na wskazanych zadaniach dotyczących strojów ludowych i rekwizytów obrzędowych. Program ma charakter konkursowy. Ogłaszany jest raz w roku. Podmiotami uprawnionymi do aplikowania są: samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, koła gospodyń wiejskich, kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne, a także podmioty gospodarcze. Koszty kwalifikowane w programie uwzględniają m.in. honoraria dla twórców ludowych i rękodzielników, zakup materiałów oraz nagrody finansowe w konkursach i przeglądach twórczości ludowej.

Poniżej dane liczbowe i finansowe dotyczące realizacji programu *EtnoPolska* w latach 2024-2026.

Edycja	Liczba złożonych wniosków	Liczba ogółem dofinansowanych wniosków	Łączna kwota przyznanych dotacji
2024	1887	257	12 000 000 zł
2025	2162	244	12 000 000 zł

2026	670	46	3 000 000 zł

W ramach bezpośredniej opieki państwa nad twórcami ludowymi Ministerstwo corocznie ogłasza program stypendialny, w ramach którego przyznaje twórcom ludowym stypendia twórcze na realizację indywidualnych projektów o charakterze artystycznym, edukacyjnym i popularyzatorskim. Twórcy ludowi najczęściej uzyskują wsparcie na działalność związaną z organizacją warsztatów, szkoleń i autorskich wystaw sztuki ludowej. Program stypendialny ogłaszany jest dwa razy do roku. Środki przyznawane są konkretnej osobie fizycznej. W dziedzinie twórczości ludowej w Konkursach o stypendia twórcze oraz stypendia z zakresu upowszechniania kultury Ministerstwo KiDN przyznało następującą liczbę stypendiów:

1) rok 2024 – 16 stypendiów na kwotę 720 000 zł,
2) rok 2025 – 15 stypendiów na kwotę 825 000 zł,
3) rok 2026 – 16 stypendiów na kwotę 900 000 zł.

Ponadto Minister Kultury wyróżnia i honoruje wybitnych twórców ludowych, w tym twórców w dziedzinie sztuki i rękodzieła ludowego. Minister może przyznawać indywidualne lub zbiorowe nagrody dla twórców i artystów, w tym artystów ludowych i osób zajmujących się upowszechnianiem kultury ludowej. Wnioskodawcą może być osoba fizyczna albo prawna. Warunkiem przyznania nagrody jest posiadanie przez twórcę dorobku w zakresie działalności kulturalnej oraz osiągnięć twórczych lub artystycznych. Wnioski mogą być składane w sposób ciągły przez cały rok. Do wniosku dołącza się dokumenty potwierdzające informacje o osiągnięciach, za które nagroda ma być przyznana. Minister może przyznać nagrodę na wniosek wnioskodawcy albo z inicjatywy własnej. Na nagrodę indywidualną albo zbiorową składają się nagroda finansowa oraz dyplom.

Poniżej dane dotyczące liczby przyznanych twórcom ludowym nagród i wysokość środków przeznaczonych na ten cel w latach 2024-2026:

1) 2024 r.– 155 nagród, na które przeznaczono środki w wysokości 3,8 mln zł,
2) 2025 r. –171 nagród, na które przeznaczono środki w wysokości 3,6 mln zł,
3) 2026 r. (do 30 września) –124 nagrody, na które przeznaczono środki w wysokości 3,8 mln zł.

Powyżej wskazane środki są kierowane bezpośrednio do twórców.

Ponadto corocznie przyznawana jest także prestiżowa Doroczna Nagroda Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (finansowa) za całokształt działalności artystycznej - zgodnie z założeniem jedna nagroda w danej dziedzinie sztuki. Poniżej została podana wysokość jednej nagrody w danej kategorii:

1) rok 2024 – 60 000 zł,
2) rok 2025 – 70 000 zł,
3) rok 2026 – 70 000 zł.

Nagroda ta jest również przyznawana twórcom w dziedzinie sztuki i rękodzieła ludowego.

Jednocześnie Minister jest głównym fundatorem najbardziej prestiżowej nagrody w tej dziedzinie kultury - Nagrody im. Oskara Kolberga Za zasługi dla kultury ludowej, która jest wyrazem uznania dla twórców, badaczy i popularyzatorów, wskazuje i promuje najlepsze osiągnięcia we współczesnej twórczości ludowej. Corocznie przyznawanych jest 14 nagród wręczanych uroczyście na Zamku Królewskim w Warszawie.

Nagroda im. Oskara Kolberga przyznawana jest od 1974 r. Od początku miała rangę wyróżnienia ogólnopolskiego i najważniejszego w tej dziedzinie. Organizatorem Nagrody w imieniu Ministra Kultury jest Instytut Muzyki i Tańca – instytucja państwowa, współpracująca z Muzeum im. Oskara Kolberga w Przysusze. Fundatorami nagród finansowych jest przede wszystkim Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jedną nagrodę finansuje Marszałek Województwa Mazowieckiego. Wyróżnienia przyznawane są w siedmiu kategoriach, w tym minimum trzy nagrody dla twórców w dziedzinie sztuki i rękodzieła ludowego. Poniżej podana została wysokość środków przyznanych przez Ministra KiDN na organizację Konkursu o Nagrodę im. Oskara Kolberga w latach 2024-2026:

1) rok 2024 – dotacja dla NIMiT w wysokości 370 000 zł,
2) rok 2025 –dotacja dla NIMiT w wysokości 820 000 zł (wyższa dotacja ze względu na edycję jubileuszową: dodatkowe wydarzenia oraz zwiększenie liczby przyznanych nagród),
3) rok 2026 – dotacja dla NIMiT w wysokości 570 000 zł.

Pragnę także poinformować, że Polska realizuje zobowiązania wynikające z Konwencji UNESCO z 2003 r. w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską w 2010 r. W celu zapewnienia realizacji postanowień Konwencji Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego powołał Radę do spraw Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego – organ doradczy Ministra.

Do najważniejszych działań realizowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, przy wsparciu Narodowego Instytutu Dziedzictwa, należą w szczególności:

- prowadzenie *Krajowej listy niematerialnego dziedzictwa kulturowego*;
- prowadzenie *Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego*;
- przygotowywanie i koordynowanie krajowych oraz międzynarodowych wniosków o wpis na Listę Reprezentatywną Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości UNESCO oraz do Rejestru Dobrych Praktyk UNESCO;
- współpraca z depozytariuszami niematerialnego dziedzictwa kulturowego, ekspertami i organizacjami pozarządowymi;
- udział przedstawicieli Polski w pracach organów Konwencji UNESCO z 2003 r., w tym Międzyrządowego Komitetu oraz Zgromadzenia Generalnego Państw-Stron;
- prowadzenie działań edukacyjnych, informacyjnych i popularyzujących niematerialne dziedzictwo kulturowe przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Obecnie na *Krajowej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego* znajdują się 133 elementy, z czego 43 zjawiska związane są z tradycyjnym rękodzielnictwem oraz 16 zjawisk ze sztuką ludową.

Narodowy Instytut Dziedzictwa realizuje program dotacyjny pn. *Niematerialne – przekaż dalej,* skierowany do depozytariuszy zjawisk wpisanych na *Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego* oraz praktyk wpisanych do *Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego* (część polskich twórców ludowych należy do tej grupy). O dofinansowanie mogą ubiegać się następujące podmioty (z zastrzeżeniem, że w każdym zadaniu biorą udział Depozytariusze zjawiska lub praktyki, która jest tematem danego projektu): organizacje pozarządowe, samorządowe instytucje kultury (z wyłączeniem współprowadzonych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego), kościoły i związki wyznaniowe. W przypadku gdy Wnioskodawca nie należy do grona Depozytariuszy wskazanego we wniosku zjawiska czy praktyki, wymagane jest, by w zadaniu brali udział Depozytariusze. W celu potwierdzenia wypełnienia tego wymogu we wniosku należy wskazać Depozytariusza i dołączyć jego pisemne oświadczenie o udziale

w projekcie (dokument pn. Deklaracja zgody Depozytariusza, stanowiąca załącznik do regulaminu programu).

Do tej pory zostały zrealizowane trzy edycje powyższego programu. Limit wnioskowanego dofinansowania: od 5 000 zł do 50 000 zł.

Poniżej dane dotyczące liczby zrealizowanych projektów w programie *Niematerialne - przekaż dalej ,* z uwzględnieniem środków finansowych przeznaczonych na ten cel w latach 2024-2026.

Edycja	Liczba złożonych wniosków	Liczba ogółem dofinansowanych wniosków	Łączna kwota przyznanych dotacji
2024	81	19	500 000 zł
2025	115	20	500 000 zł
2026	161	19	500 000 zł

Jednocześnie należy wskazać, że Narodowy Instytut Dziedzictwa (NID) odgrywa istotną rolę tak w wymiarze merytorycznym, jak i organizacyjnym w ochronie żywego dziedzictwa w Polsce, realizując od 2011 roku m.in. zadania zlecone przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotyczące wdrażania postanowień Konwencji UNESCO z 2003 roku w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Odnosząc się do pytań dotyczących podjęcia przez MKiDN innych działań na rzecz wsparcia rękodzieła i rzemiosła ludowego, informuję, że Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego rozpoczęło prace zmierzające do przygotowania strategii dotyczącej ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Głównym jej założeniem jest wyznaczenie celów strategicznych i kierunków polityki państwa w zakresie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz działań służących zapewnieniu jego żywotności, praktykowania i międzypokoleniowego przekazu. Strategia będzie obejmowała wszystkie dziedziny kultury ludowej i tradycyjnej, w tym sztukę i rękodzieło ludowe. Motywacją do podjęcia prac nad strategią było zapewnienie systemowego wsparcia finansowego, eksperckiego i organizacyjnego oraz współpracy na poziomie krajowym, regionalnym i międzynarodowym, a także wypracowanie rozwiązań, które będą przekładać się na realne możliwości praktykowania i międzypokoleniowego przekazu niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Strategia będzie uwzględniać różnorodność dziedzictwa i podmiotów, które je podtrzymują, a ochrona nie może ograniczać się do jednego rodzaju tradycji. Prace nad dokumentem strategicznym wymagają dialogu pomiędzy depozytariuszami, administracją rządową i samorządową, instytucjami kultury, organizacjami społecznymi oraz ekspertami. Współpraca powinna odpowiadać na rzeczywiste potrzeby społeczności i uwzględniać współczesne wyzwania, w tym szybkie przemiany technologiczne.

Istotne znaczenie i rolę w wypracowaniu strategii będzie miała również współpraca z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz podległym mu Narodowym Instytutem Kultury i Dziedzictwa Wsi – jedyną państwową instytucją w kraju o charakterze ogólnopolskim, do której zadań należy m.in. wspieranie tradycyjnej kultury ludowej i odrębności regionalnych.

Strategia powinna powstawać w dialogu, dlatego też Ministerstwo KiDN uruchomiło w ostatnim czasie dwie inicjatywy: powołanie Zespołu do spraw opracowania założeń

strategii ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz Zespołu w Narodowym Instytucie Dziedzictwa, który ma przygotować dokumentację legislacyjną, w tym projekt ustawy, uzasadnienie i ocenę skutków regulacji.

Jak widać po liczbie i skali podejmowanych działań na rzecz kultury ludowej, Ministerstwo zapewnia nie tylko systemowe wsparcie, lecz również prowadzi szeroki dialog z zainteresowanymi środowiskami, w szczególności z depozytariuszami niematerialnego dziedzictwa kulturowego, w tym twórcami ludowymi w dziedzinie sztuki i rękodzieła ludowego, ekspertami, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami zaangażowanymi w ochronę i przekazywanie dziedzictwa kulturowego.

Z poważaniem

z up. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Sekretarz Stanu

Maciej Wróbel
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

+48 22 42 10 100
esp@kultura.gov.pl
www.gov.pl/kultura

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15
00-071 Warszawa